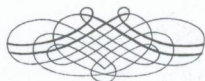

TANULMÁNYOK PEST MEGYE MONOGRÁFIÁJÁHOZ I.

BUDAPEST, 2005
PEST MEGYE MONOGRÁFIA KÖZALAPÍTVÁNY

KOSSUTH LAJOS ÉS PEST VÁRMEGYE 1845-BEN

Gróf Dessewffy Aurél, az újkonzervatívok kétségkívül legtehetségesebb politikusa 1841-ben a következőképpen jellemezte politikai ellenfelének, Kossuthnak a tevékenységét: „Politikai vallásának általános talpköve a vármegye. A megyei élet sajátágaival senki nála jobban nem ismeretes, behatott annak minden ágazataiba, nincs előtte titka a szövevényes fonalaknak, szívverébe vette fel az institutio életnedvét, s a megyei élet fontosságát soha senki lelkesebben fel nem fogta, remekebbül nem ábrázolta. A megyei hatóságon kívül még csak egy más hatalmat ismer, s ez: a sajtó-utjáni nyilvánosság. E rendszerben tehát fő vonások: a sajtó, mely megvitatja a kérdéseket; megyék, melyek azokat határozattá változtatják, országgyűlés, mely e nyomon törvényt hoz.”¹ Ha az 1840-es évek közepén közelebbről szemügyre vesszük e három tényező szerepét Kossuth politikusi működésében, akkor megállapíthatjuk, hogy az 1843–44-es országgyűlés kudarca és a Pesti Hírlap elvesztése után Kossuth tevékenységének súlypontja egyértelműen áttevődött az egyesületi élet terére.² Bár a rendi nyilvánosság egyik fontos fóruma, a vármegye továbbra is nyitva állt előtte, annak szerepét mégis jelentősen át kellett értékelnie. Kossuth ugyanis az 1840-es évek elején még lehetőséget látott arra, hogy a vármegyék statútumalkotási joguknál fogva lépésről lépésre valósítsák meg a reformelképzelések egy részét, s ezzel mintegy irányt szabjanak a törvényhozásnak — ennek a törekvésnek legfigyelemreméltóbb kísérlete egyébként éppen a Pest megyében elfogadott, ám a kormányzat által megsemmisített büntetőeljárás reform volt. Az 1840-es évek közepén azonban már számot kellett vetnie azzal, hogy a törvényhatóságok politizáló közönsége még nem készült fel a társadalmi reformok elfogadására. A kormányzat növekvő aktivitása ugyanakkor arra készítette az ellenzékét — s így a Pest megyei közéletben aktívan résztvevő Kossuthot is —, hogy ismételten az alkotmányvédő sérelmi politizálás eszközeihez forduljon.³ Az uralkodó ugyanis a főméltóságokkal való egyeztetés után, 1844. november 11-i rendeletében megtette az első lépést a magyarországi megyerendszer igazgatásának

¹ DESSEWFFY 1887, 42.² Vö. LACKÓ 1977, 258–259.³ Kossuth Pest megyei tevékenységéről l. KOSÁRY 2002, 346–352.